

ובסוף יישאר רק הכובע צף על פני המים

אונייה שוקקת

לגבש בשורה חדשה, מחשמלת, שתגרום להמוני צעירים להסתער על סניפיהם המילגה, להירשם ולהתגייס? סיסמות — יש הודעות לעיתונות לשירוד בשבת בבוקר, כשאין חרשות — ועוד איד. נאומים בפורום של סוכני-ביטוח — למה לא.

תחת לחפש את הסיבות לשקיעת מיפלגת העבודה מחוצה לה, מוטב לאתרם בתוך המיפלגה עצמה. הכל מדברים כיום על "ברקביות". צירוף-מילים נהדר. סיסמת "קסם. מי אינו רוצה בכדקביות? מי אינו מבין שהוא ררוש? בן, בהחלט. אבל... סליחה, מה זה בדקביות? ברקביות פירושו: לאתר את סיבות התבוסות, את הגורמים העמוקים לשקיעת המיפלגה. ולא כדי לכתוב על כך רוח מרתק, אלא כדי לשנות את הברבים מן היסוד.

אבל בשורה? מסר חדש? ההרגשה שהכל מתחיל מחדש, שיוצאים להרפתקה גדולה וחדשה? די בהצגת השאלה כדי לדעת את התשובה. האם משהו מעלה על דעתו כי מיפלגת העבודה תגרוף ניצחון סוחף כאשר יעמוד בראשה רשימה משה שחל? כאשר יישא את דיגלה מוטה גור? כאשר מועמדה לראשות-הממשלה יהיה גר יעקובי?

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

אבל כל העובדות העגומות האלה אינן אלא סימפטומים. לא הן המחלה. המחלה היא הרבה יותר עמוקה. מיפלגה חיה, מיפלגה המאמינה ביעודה, מסוגלת להתגבר על כל סימפטום פאתולוגי. היא יכולה לגייס מתוכה כוחות חרשים, אנשים חרשים, מסרים חרשים.

אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

אבל מיפלגת העבודה אינה מיפלגה חיה. ואולי נכון יותר לומר: זוהי מיפלגה הגוססת לאיטה, המד אברת את החשק לחיות. הרופאים נוהגים לומר לחולה במצב טרמינלי: הכל תלוי בך. אתה צריך להילחם. כל עוד אתה רוצה לחיות, כל עוד אתה מוכן להילחם, יש תיקווה.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

אבל באישר החולה נוטש את המאבק, כאשר הוא מרסה מן החיים, איזו תיקוה יש לו? באופן אובייקטיבי יש למיפלגת העבודה מכשירי-כוח אדירים. יש לה מאות מוסדות, קרנות, מעוזים פוליטיים וכלכליים, אשר יכלו להיות בעלי-עוצמה. אך מיטב הסנקים והתותחים אינם עוזרים לצבא, אשר קציניו וחיליו איבדו את הרצון להילחם.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

איישם בשרון יש למיפלגה פיל לכן גדול ויפה, בית ברל. שנועד לגידול דור חדש של מנהיגים. משהו יודע שזה קיים? משהו יודע לשם מה זה קיים?

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

אין למיפלגה אף כלית-קשורת יעיל אחד. מכשיריה הכל-כליים נהרסו על-ידי חבורה גדולה של ספילים, מנכ"לים בעלי משכורות-ענק, פרוטקציוניסטים מתנשאים ונעדרי-כישרון, ששמנו ובעטו. העסקנים מיטיבים להכיר את רחובות לונדון וניו-יורק יותר מאשר את רחובות קריית-שמונה וירוחם.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

לא, אין זה גוף הלוחם על חייו. זהו גוף עייף, לאה, תשוש. הוא לא הוכה על-ידי איש. הוא הובס על-ידי עצמו.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

זה אופייני למישטר ישן, ל-ANCIEN REGIME, ערב ירידה מן הבימה.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

טבע אינו טובל חלל ריק, כך אומרים. ככל שמיפלגת העבודה מצטמקת, כן מתקרמים כוחות אחרים, המבקשים לתפוס את מקומה.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

הכוח העיקרי הוא, כמובן, הליכוד. יש לו תיאבון, הרבה תיאבון. קורה משהו מעניין: מכיוון שבמרכז מתפנה השטח, הליכוד נספג אל תוך המרכז.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

פעם היתה תנועת-החרות מיפלגת-שוליים, שהאידיאולוגיה הקנאית שלה גזרה עליה מעמד של מיעוט. לא עוד. היא מסרה תפקיד כפוי-טובה זה לתנועת-התחייה ובנותיה (וגם אריאל שרון מתעסק, משום-מה, להישאר שם). ואילו המיפלגה הגדולה זה אל המרכז, וזה אל הפיתרונות הפרגמטיים הדרושים במרכז.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

אומרים שהיא זה "שמאלה", ששמיר וארנס ידברו עם אש"ף כמיצויות האמריקאים. בוודאי.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

אבל מהות התהליך היא הפיכת הליכוד למיפלגת-שילטון קבועה, למפא"י של שנות ה-90. לא בשל כישרונה המופלג, לא בשל הוורר הכריזמטי של מנהיגיה, לא בשל האופי המלהיב של המסר אשר בפייה — אלא להיפך, חרף כישרונה הדל, חרף חוסר-הכריזמה של מנהיגיה, חרף הבשורה אשר בפייה. היא נספגת אל המרכז מפני ששם יש חלל ריק. וכאשר תגיע למרכז, היא תצטרך להתנהג ולדבר כמו מרכז, כמו מיפלגת-שילטון פלורליסטית, שעליה לספק פיתרונות לבעיות.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

הראשון מבין מנהיגי-הליכוד, שיתפוס מה קורה למיפלגה, יוכל גם לתפוס את המנהיגות בה. אולי יהיה זה יצחק שמיר עצמו.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

ניתיים ממשיכה האוניה לשקוע. לאט-לאט. לאט-לאט. רק מי שמודר את גובה המים בתחתית האוניה מרגיש בכך. כל עוד נשאר גשר-הפיקוד מעל לפני המים, יימשך שם המאבק על תפקיד רבי-החובל, על הכובע בעל קישוטיהוזהב.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

בסופו של דבר יישאר רק הכובע הזה צף על פני המים. פני המים.

האם יש אישיון סימן, ולוא הקטן שבקטנים, המורה שהמיפלגה מוכנה לכך, מסוגלת לכך? אין לזה זכר! הבעיות ידועות היטב. מבחינה סוציאלית-דמוגרפית מוזהה המיפלגה עם מעמד שוקע, בעוד שיריבתה העיקרית רוכבת בכיסחה על המוני ישראל החרש.

אונייה של מיפלגת-העבודה שוקעת. זהו מחזה מעצוב מאוד. כי אונייה זו היתה פעם סמינת-הרגל של הצי הפוליטי הישראלי.

אין זו שקיעה דרמטית. לא אירעה שום תפוצצות גדולה. שום טורפדו לא חפר בה חרענק, שדרכו חודרים המים בנחשול אדיר.

והי שקיעה איטית, כמעט בלתי-מורגשת, כפי ששקעה בשעתו האוניה טיטאניק. המים חודרים מבעד להרבה חורים קטנים. כל דפנות האוניה כאילו סדוקות.

וגרוע מכל: לאיש לא איכפת. עדיין רוקדים בסאלונים. התיז מורת העיפה עדיין מנגנת. על גשר-הפיקוד עומרים כמה קצינים ומדברים על כך ש...צריכים לעשות משהו, שאולי, כראי לכדוק מה קורה שם למטה.

ובינתיים, לאט-לאט, שוקעת האוניה. ומרים שהתנאי המוקדם לכל מהפכה מוצלחת הוא התפטרותו הנפשית של המישטר הקיים.

בספרות ובקולנוע נראה תמיד כאילו מתחוללת המהפכה מפני שכוח אריד חדש מסתער על מיכצרי השילטון וכובש אותם. המוני פאריס מסתערים על הבאסטיליה. חיילי פטרוגראד עולים על ארמון-החרוף. הקלגסים החומים מתפרעים בחוצות הרפובליקה הווימארית.

אולם הראמות האלה היו תמיד שוליות. כיבוש הבאסטיליה היה מאורע של מה בכך. ארמון-החרוף לא היה אלא בניין מישדרים גדול וריק, שקומץ חיילים הגן עליו. הצבא הגרמני המעולה והמושמע יכול היה לדכא את ההתפרעויות הנאציות במחירה.

הסיבה האמיתית, העמוקה יותר, של כל מהפכה היא ההתפטרות הנפשית, התת-הברתית, של בעלי המישטר הקודם.

שה להסביר את התופעה, אבל קל להבחין בה. המעמד השליט מתעייף. אין לו עוד הבוח הסנימי הדרוש כדי להתמודד עם אתגרים חדשים.

אין לו מחסור באמצעי-כוח ובמכשירי-כפייה, אבל הוא מאבד את הרצון להשתמש בהם. יש זמנים חרשים, אתגרים חרשים. יש בעיות חדשות הרורשות פיתרונות חדשים. בקרב המישטר הקיים יש הכוחות האינטלקטואליים הדרושים כדי למצוא פיתרונות, אבל חסרה לו האנרגיה לעשות זאת. המישטר יכול רק לחזור על עצמו, על פיתרונות אתמול ושילשום, הפיתרונות שאבד זמנם ובטל קורכנם.

וכך הולך המצב ורע. הפונקציונרים של המישטר הקיים אינם נעלמים. להיפך. הם קיימים ופעילים מאוד. הם עסוקים כולם באיגון קנוניות הרדיות, כחרישת מזימות, כמילחמות על עמדות-כוח אישיות. הם לוחמים בשצף-קצף על פינה זו או אחרת על גשר-הפיקוד, בשעה שהאוניה כולה שוקעת מתחת לרגליהם.

כמה זמן יכול התהליך הזה להימשך? זה תלוי בכמה גורמים. זה תלוי בנכסים שצבר המישטר הקיים בימי זוהרו. זה תלוי ביכולתו להפעיל את שרידי כוחו הנפשי והמעשי. אבל זה תלוי קודם כל בזמינותו של כוח חדש, תקיף, נמרץ, בעל מוטיבציה חזקה, שיש בפיו פיתרונות חדשים לבעיות, תשובות חדשות לאתי-גרים.

כפי שלימד טרוצקי: לא די בהתנוונותו של המישטר הקיים, דרוש גם מישטר חדש המסוגל לתפוס את מקומו.

מיפלגת-העבודה, מיפלגת-השילטון מאז 1933 ועד 1977, שוקעת זה מכבר. השקיעה התחילה זמן רב לפני שאיבדה את השילטון ב"מהפך", והיא נמשכת מאז.

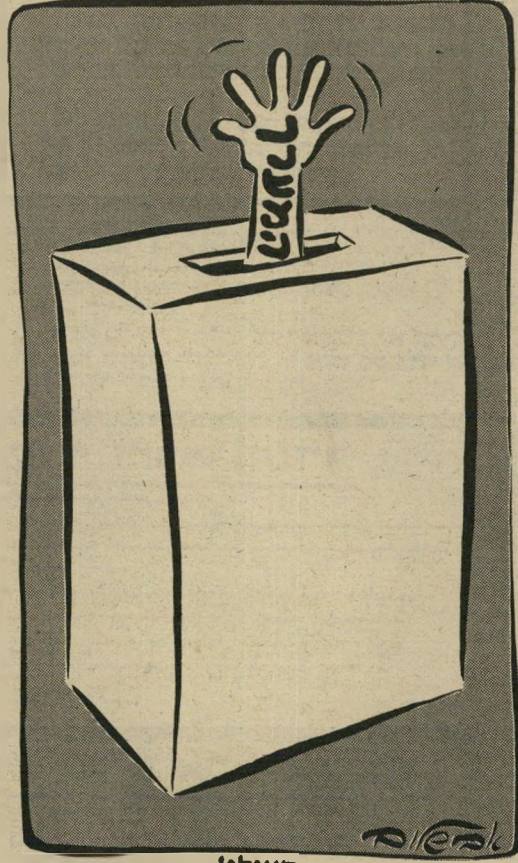
נדמה שבאחרונה עברה המיפלגה את הנקודה הקריטית, ואין עוד אפשרות לשנות את התהליך. הבחירות המוניציפליות, שלא היו כלי-כך חשובות כשלעצמן, היו סימן-דרך חזק.

לא קרה שום דבר דרמטי. הגותים לא עלו על רומא, ההונים לא עלו על אירופה, התורכים לא הגיעו לשערי וינה. הליכוד לא הסתער על מעוזי המערך וכבשם.

המערך פתח את השערים בעצמו. לא היה לו עוד חשק להילחם על המעוזים. הוא לא היה מסוגל לגייס בתוכו את כוחות-הנפש הדרושים למאבק.

הוא לא היה מסוגל למנוע פילוגים בסניפיו, והופעת אנשיו זה נגד זה בכמה מקומות. הוא לא היה מסוגל להדיח מועמדים חסרי-סיכויים, ולהצביע במקומם מועמדים מוכשרים ומושכים. הוא לא היה מסוגל להתגייס ברצינות.

במקומות המעטים שבהם היה מסוגל לעשות זאת, הוא ניצח. במקומות שהספיר, בצדק הפסיר.

הצילו!